

3.10

INFLUÈNCIA I EVOLUCIÓ DE LA POLÍTICA AGRÀRIA COMUNA SOBRE LA PAGESIA CATALANA

ANDREU FERRER I TAVERNA

Coordinador tècnic d'Unió de Pagesos de Catalunya

La Política Agrària Comuna (PAC) es configura a partir de la situació de postguerra dels anys cinquanta del segle xx a Europa, en què el proveïment d'aliments no estava garantit; els seus objectius, que es mantenen invariables encara avui, són el foment de la millora de la productivitat assegurant un nivell de vida equitatiu a la pagesia, així com estabilitzar els mercats i assegurar el subministrament d'aliments a preus raonables als consumidors. Per això, els primers mecanismes proporcionaven un sistema de preus garantits amb una forta protecció en frontera i el suport a l'exportació d'excedents.

La PAC a la dècada de 1970 incorpora polítiques estructurals per accelerar l'ajust estructural, però és amb la crisi dels anys vuitanta del segle xx quan, davant de l'èxit assolit pel que fa a l'abastiment d'aliments, ha d'afrontar una època d'excedents gairebé permanents. La reforma del 1992 incorpora l'inici del canvi de suport dels preus als ajuts compensatoris parcials a la renda, reforçada per la retirada obligatòria de terres i tres mesures d'acompanyament, els programes agroambientals, el cessament anticipat de l'activitat agrària i la aforestació, totes cofinançades amb els estats.

El 2003, amb l'acabament de la clàusula de pau, acordada el 1994, en incorporar l'alimentació en l'acord internacional que dona lloc a l'Organització Mundial del Comerç (OMC), incorpora a la reforma de la PAC la desconexió de la producció a la major part dels ajuts a la renda i promou una agricultura sostenible orientada al mercat i reforça la política de desenvolupament rural, l'anomenat *segon pilar* de la PAC. El 2008 es revisa la reforma per reforçar-la i es posa data de finalització a les quotes lleteres. La darrera reforma, la del 2013, s'orienta a aprofundir l'aportació a la lluita contra el canvi climàtic i la gestió sostenible i redistribuir els suports a la renda, tant entre els estats membres, com entre els agricultors de cada zona agroeconòmica.

La PAC, que quan es va incorporar l'Estat espanyol a la Comunitat Econòmica Europea dels 12 era la primera de les polítiques comunes, tant normativament com en despesa, a mesura que s'ha reformat i s'ha anat ampliant, fins als 28 actuals, ha anat perdent pes relatiu en la despesa, hores d'ara ja s'ha col·locat com a segona política comuna en

despesa, per darrere de la política de cohesió econòmica i social. No obstant això, el primer pilar de la PAC (ajuts directes i preus i mercats) era i és l'única política de despesa íntegrament comuna, en el període actual (2014-2029), ja només suposa el 0,4% del PIB i continuarà disminuint el seu pes, atès que en termes corrents està pràcticament congelada.

Segons l'OCDE, que avalua el conjunt del suport públic a l'agricultura i ramaderia, tot distingint entre el suport indirecte proporcionat pels mecanismes que suposen una transferència pagada pels consumidors (mecanismes de mercat) i els de suport directe dels contribuents (les polítiques públiques a càrrec dels pressupostos de les administracions), l'evolució de la PAC ha estat, des de que l'Estat espanyol es va incorporar a la llavors CEE, molt significativa, ja que s'ha passat de quasi un 48% de suport públic conjunt sobre el valor de la producció, amb unes despeses públiques de poc més de 24.500 milions d'euros, a un suport públic de només el 25% d'aquest valor el 2012, amb unes despeses públiques de més de 78.000 milions d'euros. Però amb un fortíssim desmantellament dels mecanismes que sostenien preus i que es proporcionaven bàsicament pel suport a càrrec dels consumidors, que han passat d'un 36% sobre el valor de la producció a només un poc més del 3% d'aquest valor, mentre el suport via pressupostos públics ha passat de significar un equivalent del 12% del valor de la producció a un 22% d'aquest valor.

Els ajuts directes de la PAC tenen una participació en l'anomenada *renda agrària* (valor afegit net al cost dels factors) macroeconòmica en els 15 primers estats membres del 30% i del conjunt d'ajuts de la PAC d'un 40%, mentre que a Catalunya la participació en aquesta renda agrària només és del 16%, ja que en la producció final agrària catalana hi tenen un pes majoritari sectors ramaders que mai han tingut ajuts directes com són el porcí i l'aviram o que el tenen molt limitat, com els sectors de la fruita i l'horta. No obstant això, pels sectors que han conformat, al llarg dels temps, els mecanismes i les mesures més destacades en la PAC, com són els herbacis, la llet i les carns de boví i oví i cabrum, la participació en la renda agrària a Catalunya és comparable a la de la resta d'estats de la UE-15.

L'evolució del conjunt dels mecanismes de la PAC ha tingut un impacte rellevant a Catalunya, atès que el desmantellament dels mecanismes de suport als preus i a l'eliminació d'excedents, aquests darrers significatius també per ajudar a equilibrar els mercats del porcí, l'aviram i la fruita, per ajustar-nos als compromisos mundials en favor de la globalització, bàsicament inspirats en els acords i compromisos adquirits per la Unió Europea (UE) en les successives converses en el si de l'OMC, així com, una cada vegada més estricta i compromesa regulació per produir a la UE en matèria de seguretat alimentària, sostenibilitat,

protecció de la salut dels treballadors, del medi ambient, de la qualitat de les aigües i dels sòls i de preservació de la biodiversitat, han comportat combinades que la renda agrària a Catalunya, en termes constants, hagi patit una davallada continua des del 2001, any en què assolí el seu màxim, que acumula fins el 2012 un retrocés d'un 37%.